

Blowfish, IDEA, (pseudo)juhuarvud

Erika Matsak, PhD

Bruce Schneier

- Bruce Schneier (sündinud 15. 01. 1963)
Ameerika krüptograaf, arvutite turvalisuse spetsialist.
- Mitmete raamatute autor, mis on pühendatud arvutite turvalisusele ja krüptograafiale
- Counterpane Internet Security asutaja ning juhtiv spetsialist
- Blowfish algoritmi esimene publikatsioon: Description of a “*New Variable-Length Key, 64-bit Block Cipher (Blowfish)*”, First Fast Software Encryption workshop in Cambridge, UK (proceedings published by Springer-Verlag, Lecture Notes in Computer Science #809, 1994), ISBN:3-540-58108-1

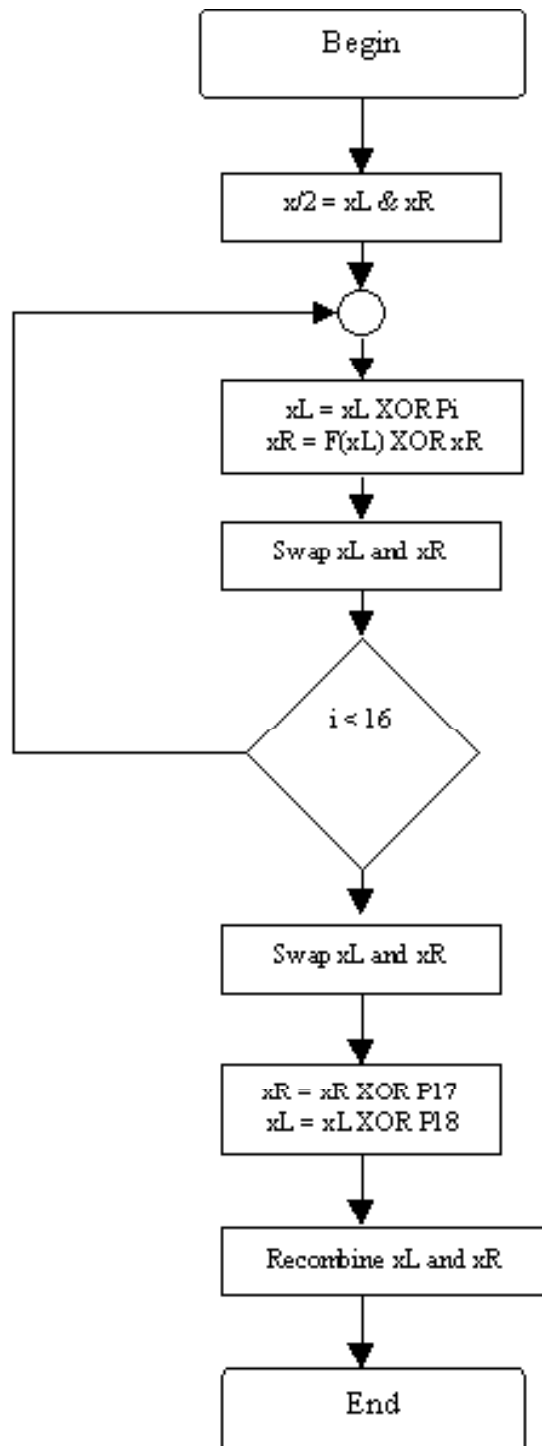

Mõned raamatud:

“Beyond fear: thinking sensibly about security in an uncertain world”

“Secrets and lies: digital security in a networked world”

Algoritm Blowfish

- Loodud 1993 aastal Bruce Schneier'i poolt
- Sümmeetriline plokk-šiffer
- Kasutab XOR operatsioone, liitmist ja permutatsioone.
- Vabalt levitav.
- Võtme pikkus varieeruv: 32 kuni 448 bitt, ehk 1-14 sõna (kui sõna pikkus 32 bitti)

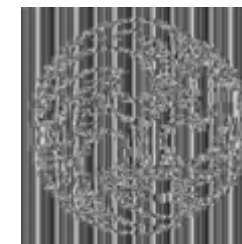
Ploki suurus – 64 bitti

Aluseks on Feisteli võrk (16 raundi)

XOR teostatakse 32-bitiselt

Algoritm sisaldab kaks osa: alamvõtmete genereerimine ning andmete šifreerimine

Pildi krüpteerimine:

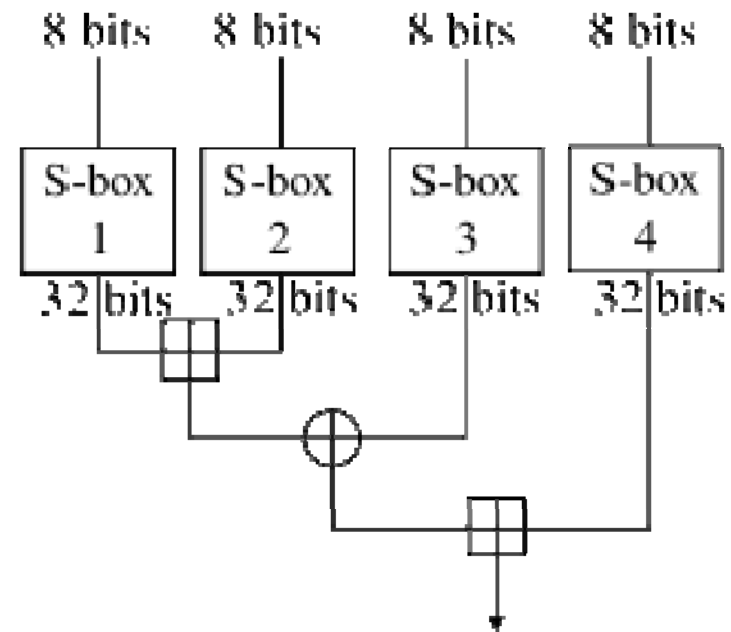
Algoritm Blowfish. Funktioon f

Funktsiooni f arvutamine:

Jagada X_L neljaks 8-bitiseks plokkiks: a, b, c ja d.

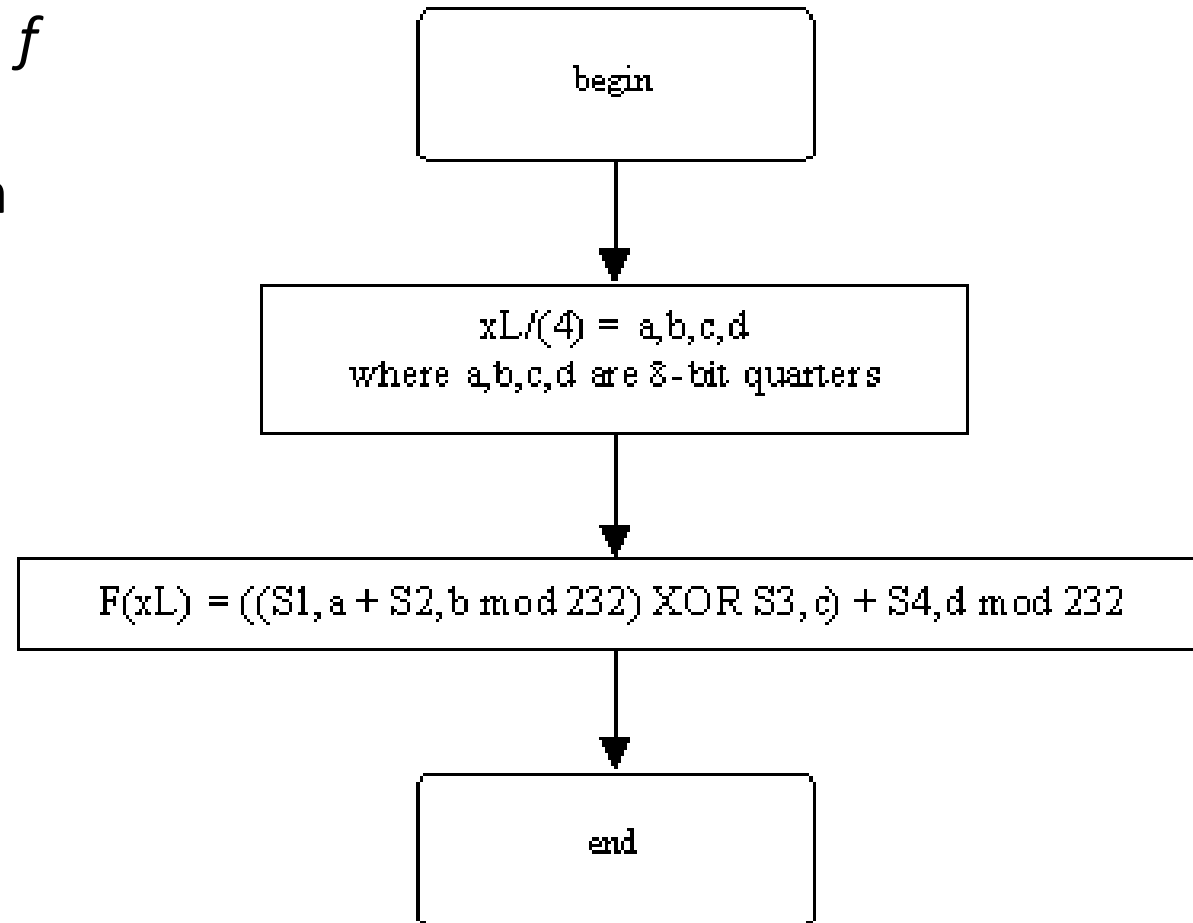
Seejärel arvutada:

$$((S1[a] + S2[b] \bmod 2^{32}) \oplus S3[c]) + S4[d] \bmod 2^{32};$$

Algoritm Blowfish, funktsioon f

Funktsiooni f
arvutamise
plokk skeem

Algoritm Blowfish. Alamvõtmed.

- Kasutab väga palju alamvõtmeid, mis peavad olema genereeritud enne šifreerimist, genereeritakse selle sama Blowfish-i algoritmiga
  1. Jagada võti 32 bitisteks plokkideks $k_1 \dots k_n$.
    - Teostada XOR P_1 ja k_1 vahel, P_2 ja k_2 ja $P_n \dots k_n$ vahel, ehk $a_i = P_i \oplus k_i$
    - Kui esialgne võti on liiga lühike, siis moodustakse sellest piisavalt pikk konkatensatsioon, näiteks KEYKEYKEYKEY..... jne

P maatriks HEX kujul, mis on genereeritud arvust PI (ehk π), kus iga arv on kahendkoodis 32 bitti, ehk kokku on $32 \times 18 = 576$ bitti, millega saab katta iga võtme pikkust

0x 243f6a88	0x 85a308d3	0x 13198a2e	0x 03707344
0xa 4093822	0x 299f31d0	0x 082efa98	0x ec4e6c89
0x 452821e6	0x 38d01377	0x be5466cf	0x 34e90c6c
0xc 0ac29b7	0xc 97c50dd	0x 3f84d5b5	0xb 5470917
0x 9216d5d9	0x 8979fb1b		

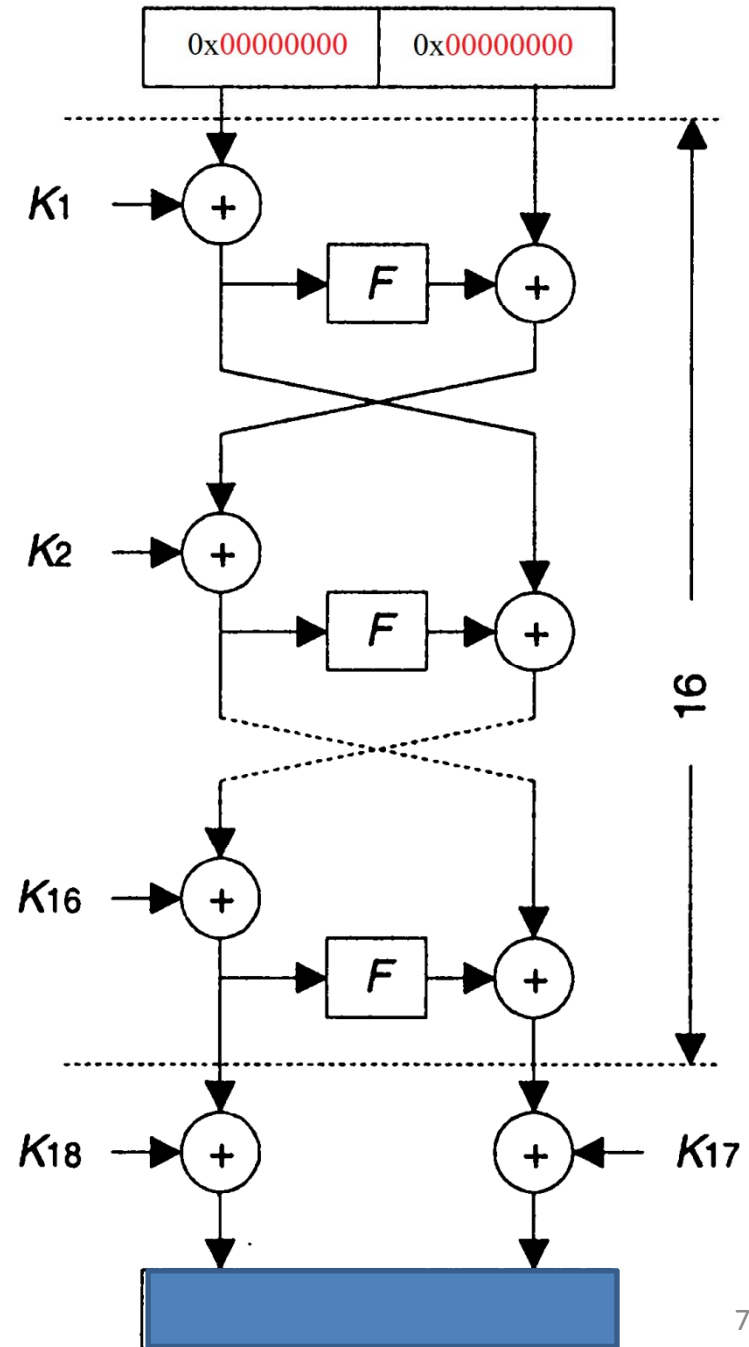
Algoritm Blowfish. Alamvõtmed.

Kasutades esimesel etapil genereeritud alamvõtmeid $k_1 \dots k_{18}$ šifreeritakse rida (algoritmiga Blowfish), mis koosneb ainult nullidest.

Läbitakse 16 raundi

Seejärel šifreeritakse K_1 ja K_2 ning tulemuseks on K_3 ja K_4 .

Seejärel asendatakse S-boxide vastavate kohtade sisu (näiteks 0 ja 1 kohad S1-boxis)
Nii jätkatakse, kuni kõik K-d ja S-id on asendatud.

Algoritm Blowfish. Alamvõtmed

Lähemalt:

- Sisestatud võti teisendatakse kahendkoodiks
- Näiteks, kui võtmeks on “my password 8”, siis sellele vastab: 01101101 01111001 00100000 01110000
01100001 01110011 01110011 01110111 01101111
01110010 01100100 00100000 00111000
- Iga 32 bitti (märgitud erineva värviga) kasutakse alamvõtmete genereerimiseks, näiteks esimesed 32 bitti (sinine osa) pannakse XOR operaatoriga kokku P1-ga (0x**243f6a88**, ehk 00100100 00111111 01101010 10001000).

Algoritm Blowfish. Alamvõtmed.

- Alamvõtmete järgmine osa on seotud 16 Blowfish raundiga. Alustatakse sisendist, mille pikkus on 32 bitti ning kõik bitid on nullid. See jagatakse 4-ks 8-bitiseks osaks. Iga taoline osa tähistab kümnendkoodis S-box-i sisendit.

Näide.

Kui tegu on arvuga:

10011011 10101111 11100101 10011000,

siis kümnendkoodis on tegu järgmise arvude jadaga:

155 175 229 152.

Järelikult esimesest S-boxist tuleb võtta element nr 155, teisest S-Boxist element 175 jne. Saadud arvudega arvutatakse funktsiooni f :

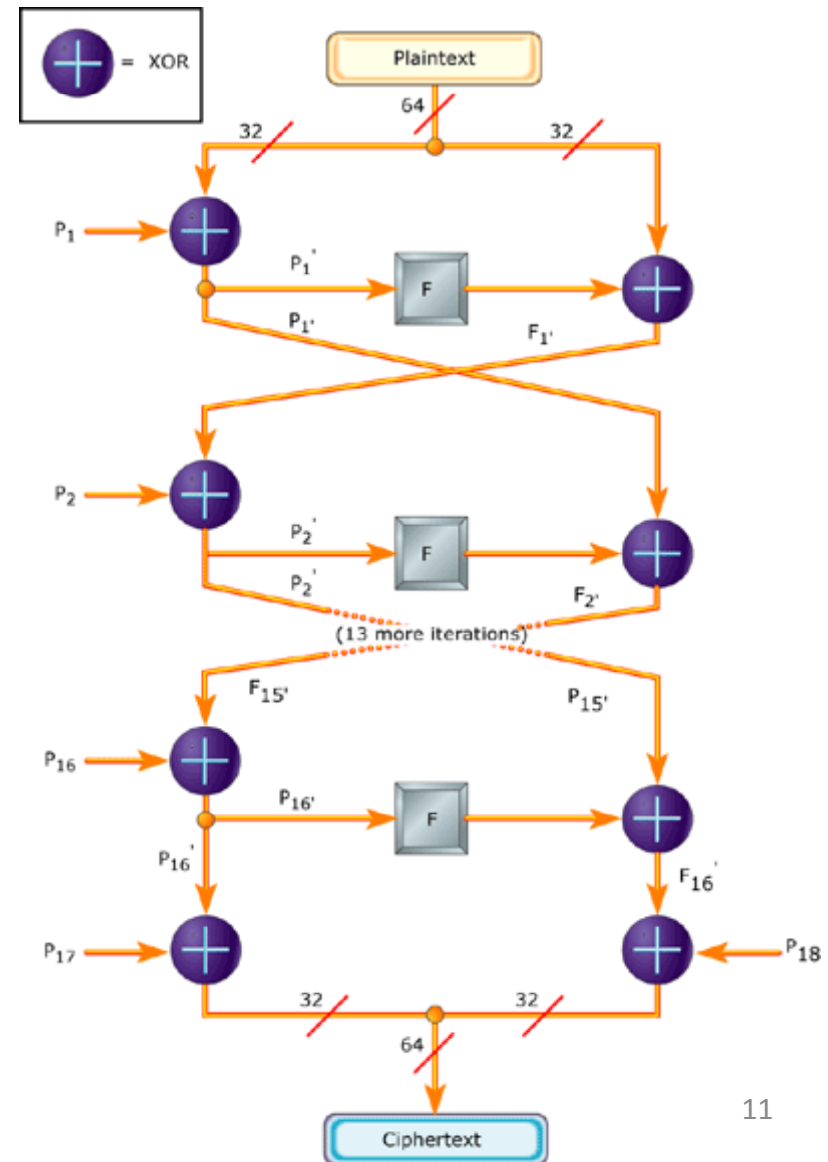
$$((S1[a] + S2[b] \bmod 2^{32}) \oplus S3[c]) + S4[d] \bmod 2^{32};$$

Algorithm Blowfish, 16 raundi

```
for (int i = 0; i < 16; i++) {  
    Xl = Xl ^ this.ctx.P[i];  
    Xr = F(Xl) ^ Xr;  
    tmp = Xl;  
    Xl = Xr;  
    Xr = tmp;  
}
```

Algoritm Blowfish

- Kui alamvõtmed on valmis, siis krüpteeritakse teksti sama algoritmiga.
- Avateksti krüpteerimiseks kasutatakse uut S-boxi
- Seejärel jagatakse avatekst 64 bitisteks plokkideks, jaotatakse pooleks: vasakuks ja paremaks pooleks ning läbitakse kõik raundid.

Algoritm IDEA (International Data Encryption Algorithm)

- Sümmeetriline plokkšiffer. Loodud Xuejia Lai ning James L. Massey poolt
- Algoritmi esimene versioon on välja töötatud 1990aastal ja aasta pärast täiendatud. Patent kehtib kuni 2010–2011. Kasutamine mitte ärilistel eesmärkidel on tasuta

James L. Massey,
11. veebruar 1934

Võtme pikkus 128 bitti
Krüpteeritud plokki suurus 64 bitti

Eesmärgiks oli luua võimalikult lihtsa realisatsiooniga algoritm, mis omaks kõrget “kindlust” turvalise aspektist

Xuejia Lai
4. juuni 1954

Algoritm IDEA (International Data Encryption Algorithm)

Algoritmi karakteristikud:

- Ploki suurus on piisavalt suur (64bitti). Kasutatakse ahelarežiimi (CBC)
- Võtme pikkus on oluline. Lühikese võtme puhul ei ole kõikide võtmete arv piisav, et murdmine oleks keeruline. Antud juhul on kõikide võimalike võtmete arv 2^{128}
- Krüpteeritud tekst on seotud võtmega “keerulisel” viisil (Segamine)
- Peidab efektiivselt krüpteeritud teksti statistilised omadused. Ehk iga krüpteeritud bitt sõltub paljudest avateksti bittidest.

Algoritm IDEA (International Data Encryption Algorithm)

- Iga ploki (64 bitti) jagatakse neljaks osaks, iga osa suurus 16 bitti. Kõik algebralised operatsioonid teostatakse 16 biti peal.
- Šifreerimiseks ja dešifreerimiseks kasutatakse sama algoritmi.
- Operatsioonid: XOR, liitmine mod 2^{16} alusel, korrutamine 2^{16+1} alusel. Distributiivsus ja assotsiatiivsus nende operatsioonide vahel ei kehti. See raskendab krüptoanalüüsi ja murdmist. Operatsioonid annavad võimaluse loobuda S-Boxidest ning asendustabelitest.

$$a * (b + c) \not\leftrightarrow (a * b) + (a * c)$$

$$a + (b \oplus c) \not\leftrightarrow (a + b) \oplus c$$

Algoritm IDEA. Võtmete genereerimine

- 128 bitisest võtmest genereeritakse iga 8 raundi jaoks 6 alamvõtit, iga alamvõtme pikkus 16 bitti. Kokku on vaja $52=8 \times 6 + 4$ erinevat alamvõtit.
- Kõigepealt 128 biti pikkust võtit jagatakse kaheksaks osaks. Nimetatud osadest saadakse 8 esimest alamvõtit.

$$(K_1^{(1)} K_2^{(1)} K_3^{(1)} K_4^{(1)} K_5^{(1)} K_6^{(1)} K_1^{(2)} K_2^{(2)})$$

6tk esimese raundi jaoks ja 2tk teise raundi jaoks

Seejärel teostakse esialgses 128 bitises võtmes registri nihutamine 25 positsiooni võrra. Seejärel jagatakse 128 bitti uuesti kaheks osaks, millest saadakse järgmised 8 alamvõtit

$$(K_3^{(2)} K_4^{(2)} K_5^{(2)} K_6^{(2)} K_1^{(3)} K_2^{(3)} K_3^{(3)} K_4^{(3)})$$

Jätkatakse, kuni on valmis $8 \times 6 + 4 = 52$ alamvõtit.

Algoritm IDEA. Võtmete genereerimine

Raundi number	Alamvõtmed
1	$K_1^{(1)} K_2^{(1)} K_3^{(1)} K_4^{(1)} K_5^{(1)} K_6^{(1)}$
2	$K_1^{(2)} K_2^{(2)} K_3^{(2)} K_4^{(2)} K_5^{(2)} K_6^{(2)}$
3	$K_1^{(3)} K_2^{(3)} K_3^{(3)} K_4^{(3)} K_5^{(3)} K_6^{(3)}$
4	$K_1^{(4)} K_2^{(4)} K_3^{(4)} K_4^{(4)} K_5^{(4)} K_6^{(4)}$
5	$K_1^{(5)} K_2^{(5)} K_3^{(5)} K_4^{(5)} K_5^{(5)} K_6^{(5)}$
6	$K_1^{(6)} K_2^{(6)} K_3^{(6)} K_4^{(6)} K_5^{(6)} K_6^{(6)}$
7	$K_1^{(7)} K_2^{(7)} K_3^{(7)} K_4^{(7)} K_5^{(7)} K_6^{(7)}$
8	$K_1^{(8)} K_2^{(8)} K_3^{(8)} K_4^{(8)} K_5^{(8)} K_6^{(8)}$
Väljundteisendus	$K_1^{(9)} K_2^{(9)} K_3^{(9)} K_4^{(9)}$

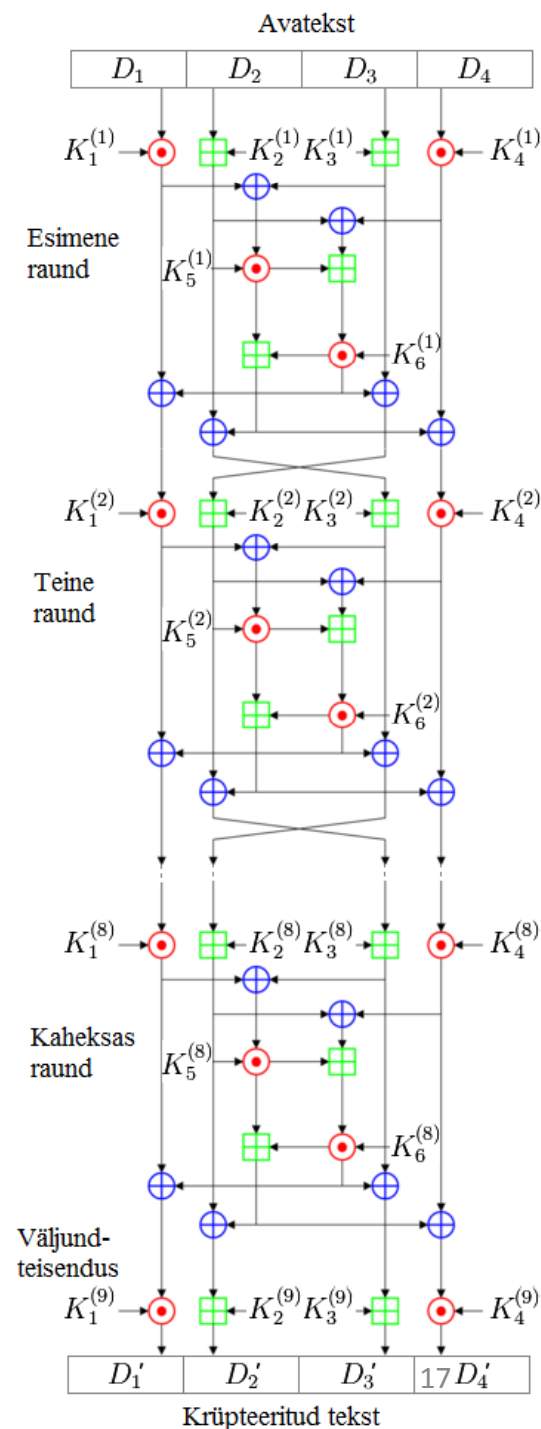
Algoritm IDEA

$\oplus$ XOR $\odot$ korrutamine $\boxplus$ liitmine

Avateksti iga 64 bitine plokk jagatakse neljaks osaks: D_1, D_2, D_3, D_4

Šifreerimise protsess koosneb 8 ühesugusest raundist. Igal raundil kasutakse omi alamvõtmeid.

Kasutatakse tehteid XOR, korrutamist ja liitmist. Kui on läbitud 8 raundi, siis teostatakse väljundteisendus. Saadud krüptogrammi osad pannakse kokku konkatenatsiooniga.

Algoritm IDEA. Matemaatiline kirjeldus

- Sisend: $(D_1^{(0)}, D_2^{(0)}, D_3^{(0)}, D_4^{(0)})$
- Iga raundi jaoks arvutatakse:

$$\begin{array}{ll}
 A^{(i)} = D_1^{(i-1)} * K_1^{(i)} & D^{(i)} = D_4^{(i-1)} * K_4^{(i)} \\
 B^{(i)} = D_2^{(i-1)} + K_2^{(i)} & \longrightarrow E^{(i)} = A^{(i)} \oplus C^{(i)} \\
 C^{(i)} = D_3^{(i-1)} + K_3^{(i)} & F^{(i)} = B^{(i)} \oplus D^{(i)}
 \end{array}$$

$$D_1^{(i)} = A^{(i)} \oplus ((F^{(i)} + E^{(i)} * K_5^{(i)}) * K_6^{(i)})$$

$$D_2^{(i)} = C^{(i)} \oplus ((F^{(i)} + E^{(i)} * K_5^{(i)}) * K_6^{(i)})$$

$$D_3^{(i)} = B^{(i)} \oplus (E^{(i)} * K_5^{(i)} + (F^{(i)} + E^{(i)} * K_5^{(i)}) * K_6^{(i)})$$

$$D_4^{(i)} = D^{(i)} \oplus (E^{(i)} * K_5^{(i)} + (F^{(i)} + E^{(i)} * K_5^{(i)}) * K_6^{(i)})$$

Pseudo-juhuarvud

- John von Neumann «*igaüks, kel on nõrkus juhuslike arvude saamise aritmeetiliste meetodite vastu – on kahtlemata patune*».
- Mitte ükski determineeritud algoritm ei saa genereerida täiesti juhuslike arve. Saab vaid lähendada mõningaid juhuarvude omadusi.

Võimalikud probleemid:

- Genereeritavad arvud, ei ole üks-teisest sõltumatud
- Mõned arvud on “vähem” juhuslikud, kui teised
- Mitteühtlane ühemõõtmeline jaotus (samas peaks aga iga arvu esinemise sagedus olema enam-vähem ühesugune)
- Pööratavus

John von Neumann
(28. 12. 1903 – 8. 02.
1957)

Pseudo-juhuslikud jadad

- Kas jada 0100100010 on (pseudo) juhuslik?
- Intuitsioon 1: Jada on pseudojuhuslik, kui tema järgmise biti ennustamise tõenäosus ei erine kuigi palju $1/2$ -st.
- Intuitsioon 2: Jada on pseudojuhuslik, kui ta on eristamatu n -ö päris-juhuslikust jadast.

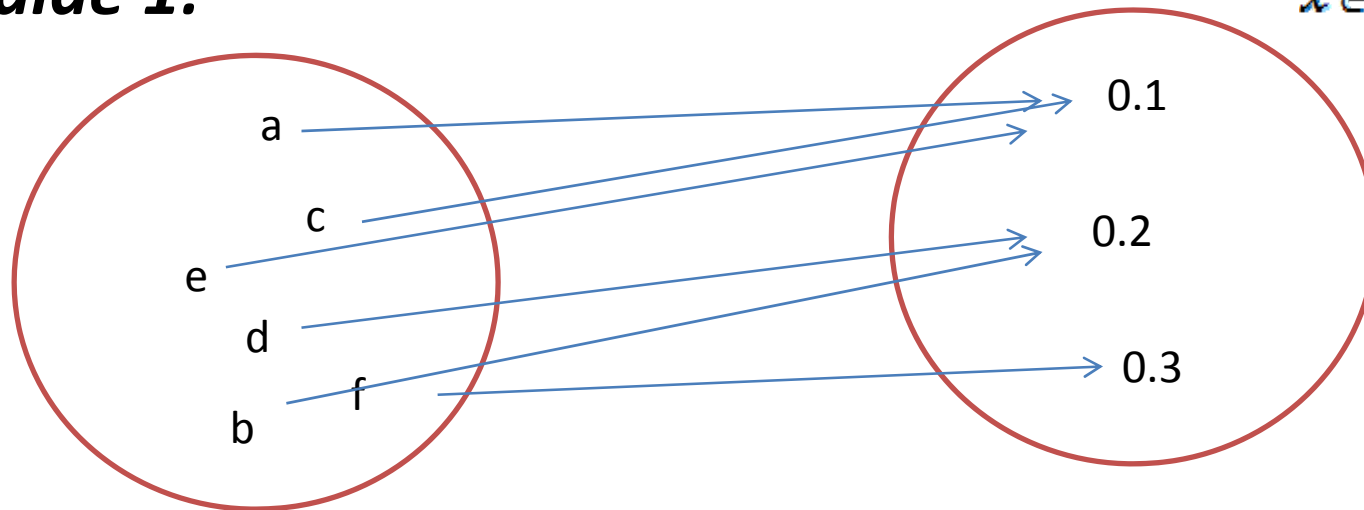
http://home.cyber.ee/ahtbu/pseudo_slides.pdf

Tõenäosusjaotused

- Tõenäosusjaotuseks D lõplikul hulgal $\mathcal{X}$ nimetatakse funktsiooni $D: \mathcal{X} \rightarrow [0,1]$ mis igale elemendile $x \in \mathcal{X}$ seab vastavusse tema esinemise tõenäosuse $D(x)$.

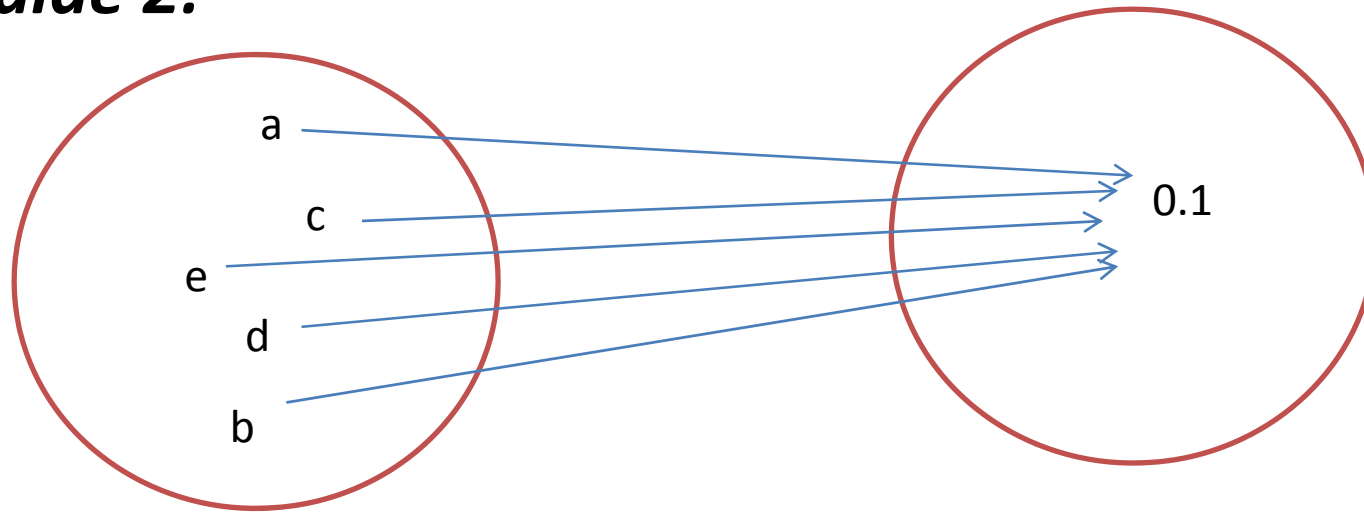
$$\sum_{x \in \mathcal{X}} D(x) = 1$$

Näide 1:

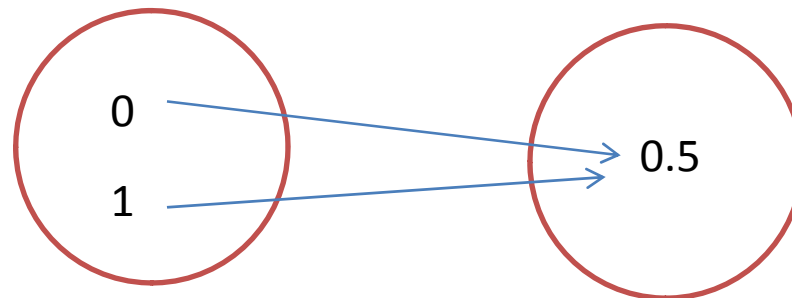

Tõenäosusjaotused

Näide 2:

Näide 3:

Pseudo-juhuarvud.

Lineaarne kongruentsivalem

(Linear congruential formula)

$$X_{k+1} = (aX_k + c) \bmod m$$

- kasutatakse lihtsamates situatsioonides, algoritm ei ole krüpteerimise mõttes tugev
  - Näide: Java programmeerimiskeel: RANDOM

a, c, m täisarvulised konstandid, tulemuseks on arvude jada vahemikus $0 \leq X_n < m$.

Juhuarv sõltub X_0 -st, kuigi paljud omadused genereeritud jadas sõltuvad koefitsientidest a, c, m mitte esimest elemendist X_0

Pseudo-juhuarvud.

Lineaarne kongruentsivalem (*Linear congruential formula*)

- Koefitsientide valik on väga oluline. Siin peab m olema võimalikult suur (tavaliselt suurim täisarv, mida arvuti suudab genereerida, ehk $\approx 2^{31}$)
- Vähesed koefitsiendid annavad jada, mis on lähedane juhuslikule ning on realiseeritav 32 bitisel protsessoril.
- Üks tuntud hea valik on $a = 7^5$, $c = 0$, $m = 2^{31} - 1$. Kui aga vastane teab koefitsiente ja kas või üht arvu, siis on kogu jada tema jaoks arvutatav.
- Kui vastane ei tea koefitsiente, aga teab kolme järjest paikneva arvu, siis on võimalik lahendada võrrandeid:

$$X_1 = (a X_0 + c) \bmod m$$

$$X_2 = (a X_1 + c) \bmod m$$

$$X_3 = (a X_2 + c) \bmod m$$

ning leida a , c , m .

- Võimalik lahendus: lisada igale genereeritavale arvule n -ö jooksev kellaaeg sekundites

Pseudo-juhuarvud, *LFSR (Linear feedback shift register)*

- Koosneb kahest osast: registri nihutamisest ning tagasiside funktsioonist.
  - Kõik bitid nihutatakse registris ühe positsiooni võrra paremale
  - Uue biti arvutamine toimub eelnevalt välja valitud positsioonidel paiknevatest bittidest funktsiooni abil
  - Funktsioon on loomu poolest XOR kõikidest bittidest, vastavate koefitsientidega

$$S_L = (c_1 * S_{L-1}) \oplus (c_2 * S_{L-2}) \oplus \dots \oplus (c_L * S_0)$$

$$S_{L+1} = (c_1 * S_L) \oplus (c_2 * S_{L-1}) \oplus \dots \oplus (c_L * S_1)$$

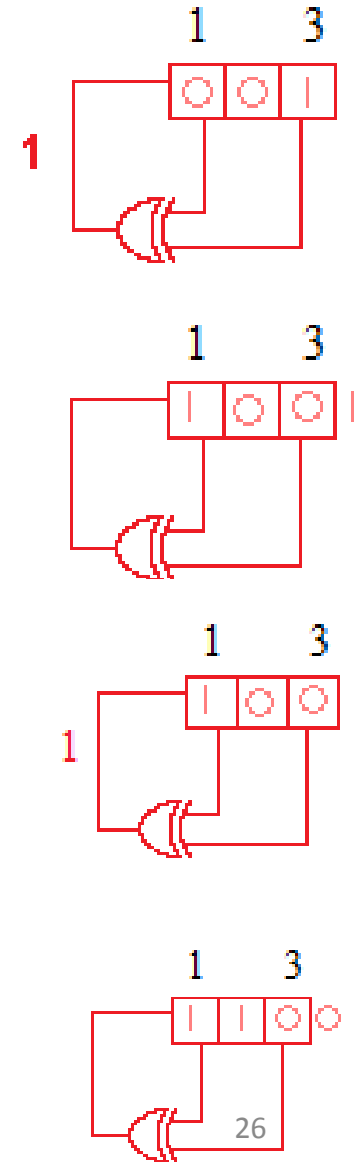
$$S_j = (c_1 * S_{j-1}) \oplus (c_2 * S_{j-2}) \oplus \dots \oplus (c_L * S_{j-L})$$

Pseudo-juhuarvud, *LFSR (Linear feedback shift register)*

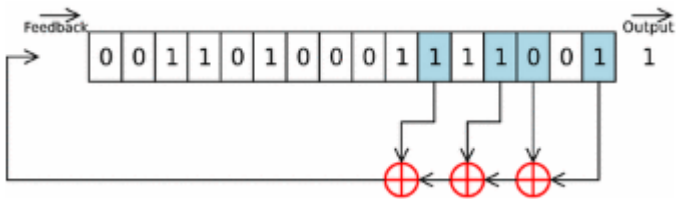
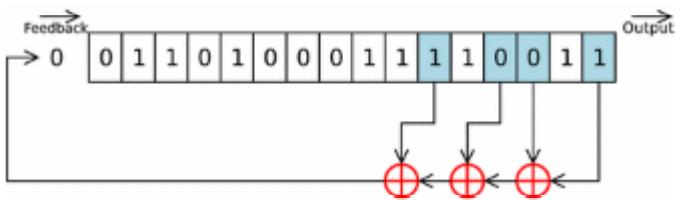
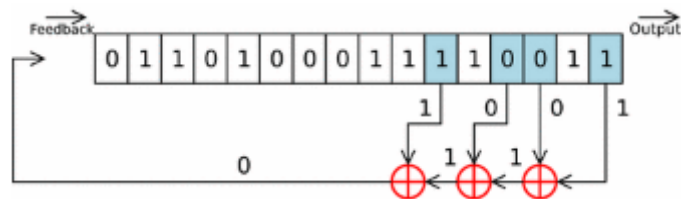
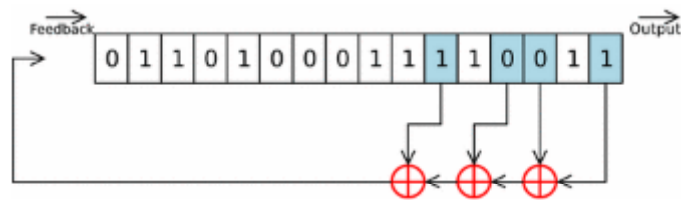
Näide:

- Olgu assotsieeritud polünoom (hulkliige) : x^3+x+1 ning jada: [0,0,1]
- Sel juhul funktsioon näeb välja järgmiselt:
 $S_j = S_{j-1} \oplus S_{j-3}$, kus $c_1=1$, $c_2=0$, $c_3=1$

Samm	Olek
0	[0,0,1]
1	[1,0,0]
2	[1,1,0]
3	[1,1,1]
4	[0,1,1]
5	[1,0,1]
6	[0,1,0]
7	[0,0,1]

Pseudo-juhuarvud, *LFSR (Linear feedback shift register)*

$$x^{16} + x^{14} + x^{13} + x^{11} + 1.$$

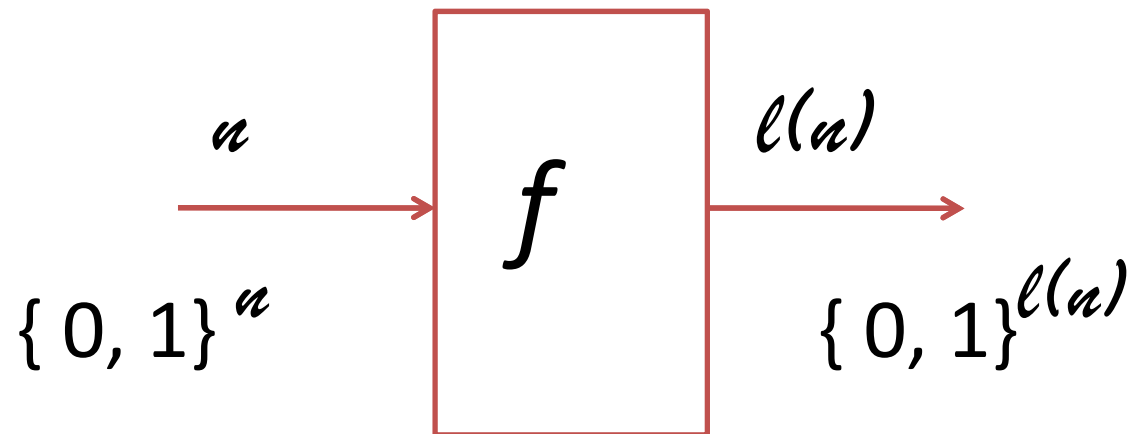
Period: $2^n - 1$

Ehk antud juhul 65535

Pseudo-juhuarvude generaatorid

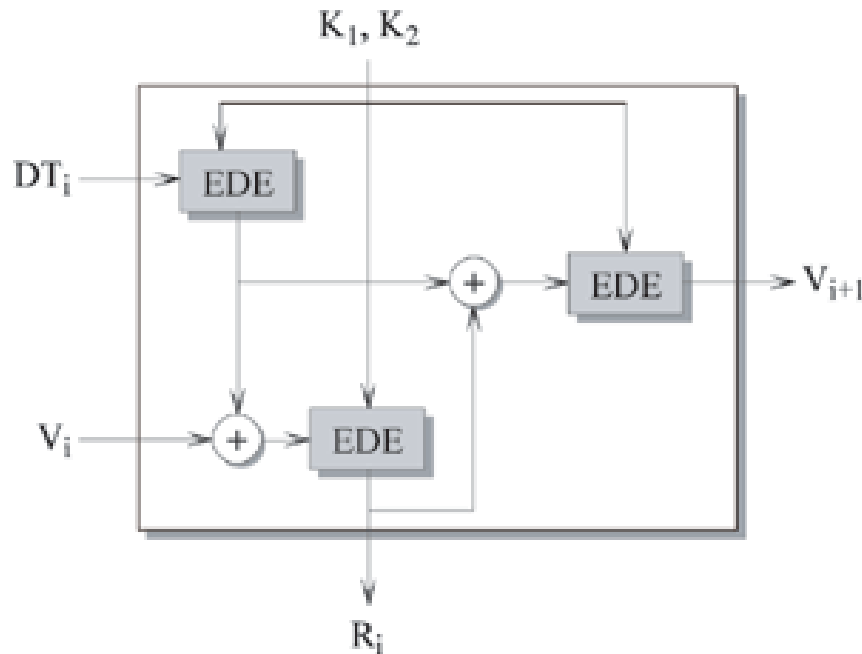
- Juhuarvude generaatori sisendi pikkuse n ja väljundi pikkuse $l(n)$ kohta eeldatakse ainult seda, $l(n) > n$.
- Erijuhul on generaatori väljund vaid ühe biti võrra pikem sisendist, ehk pikkusega $n+1$. Praktikas on aga enamasti vaja generaatoreid, mis “venitavad” rohkem.

http://home.cyber.ee/ahtbu/pseudo_slides.pdf

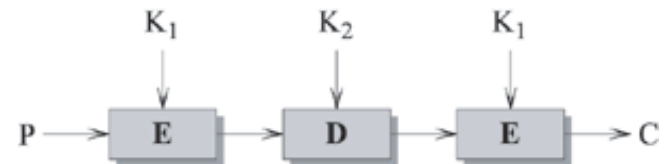

Pseudo-juhuarvude generaator. ANSI X9.17

- Dt_i – kuupäeva ning aja väärtus enne i raundi käivitamist
- V_i – algväärtus raundil i
- R_i – pseudo-juhuarv, mis on moodustatud i raundil
- K_1, K_2 – võtmed, mis kasutatakse igal raundil (iga võti 56 bitt)

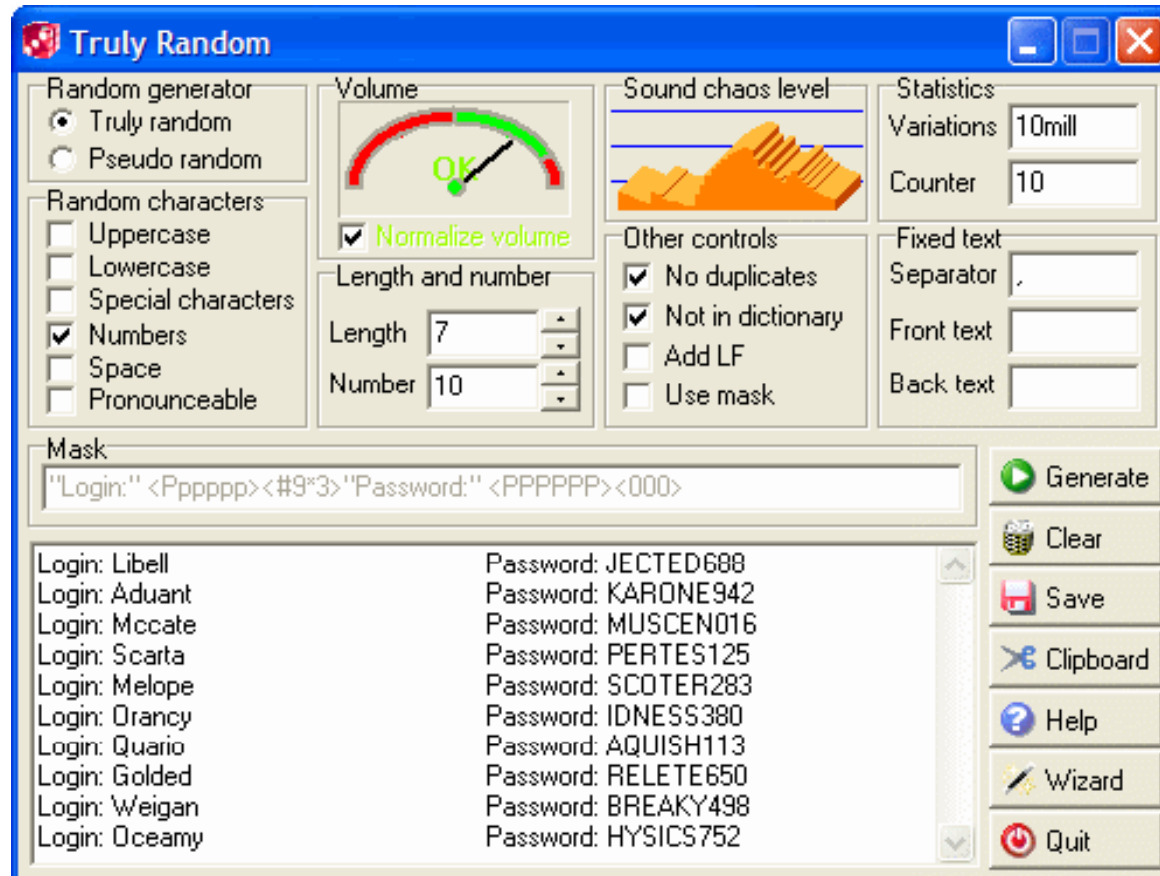
EDE on kolmekordne DES
algoritm

$$R_i = EDE_{K_1, K_2} [EDE_{K_1, K_2} [Dt_i] V_i]$$

$$V_{i+1} = EDE_{K_1, K_2} [EDE_{K_1, K_2} [Dt_i] R_i]$$

Pseudo-juhuarvude generaatorid

<http://www.lisisoft.com/download.php?id=86895>

Pseudo-juhuarvude generaatorid

